

27 214

Wijziging van de Provinciewet in verband met vermindering van het aantal leden van provinciale staten en gedeputeerde staten

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 20 december 2001

1. Inleiding

Ik dank de leden van de verschillende fracties voor het voorlopig verslag dat zij op 9 oktober 2001 hebben vastgesteld. De leden van de fracties van het CDA, GroenLinks en de OSF spraken geen waarde-oordeel uit over het wetsvoorstel. De leden van de fracties van de SGP en de ChristenUnie hadden met belangstelling, maar niet met instemming van het wetsvoorstel kennisgenomen. De leden van de PvdA-fractie hadden met gemengde gevoelens kennisgenomen van het wetsvoorstel. Positief over het wetsvoorstel waren de leden van de VVD-fractie en de D66-fractie. Gaarne ga ik hieronder in op de gestelde vragen, waarbij deze zijn gerubriceerd naar onderwerp.

2. Voorgeschiedenis en gevolgde procedure

Naar aanleiding van vragen en opmerkingen van zowel de vaste commissie als de leden van diverse afzonderlijke fracties uit deze commissie waarom de vermindering van het aantal statenleden is losgekoppeld van de discussie over dualisering van het provinciaal bestuur zal allereerst op de voorgeschiedenis van het wetsvoorstel worden ingegaan. In de Notitie Inrichting en functioneren binnenlands bestuur (kamerstukken II 1998/99, 26 422, nr. 1) is door mijn ambtsvoorganger voorgesteld de verkleining van provinciale staten te koppelen aan het kabinetsstandpunt over het rapport van de Staatscommissie Dualisme en lokale democratie. Tijdens de behandeling van deze notitie in de Tweede Kamer heeft mijn ambtsvoorganger op verzoek van de PvdA-fractie en de VVD-fractie in de Tweede Kamer toegezegd zelf met een voorstel te komen, hetgeen de aanleiding was voor een notitie over beperking van het aantal leden van provinciale staten en vervolgens het onderhavige wetsvoorstel.

Hoewel derhalve in de notitie Inrichting en functioneren binnenlands bestuur een ander standpunt was ingenomen, was het debat in de Tweede Kamer voor mijn ambtsvoorganger aanleiding om toch met een afzonderlijk wetsvoorstel te komen. In dit debat is onder meer overwogen dat de omvang van provinciale staten geen variabele is die bij de rapportage van de commissie-Elzinga een grote rol zou hoeven spelen. Zoals de leden

van de PvdA-fractie terecht opmerken wordt in de voorstellen van de commissie Elzinga en in de nota «Herkenbaar bestuur» niet ingegaan op een vermindering van het aantal leden van vertegenwoordigende organen. In de tweede paragraaf van de nota naar aanleiding van het verslag is uiteengezet dat ook zonder de dualiseringsvoorstellen er voldoende reden is om het aantal statenleden te verminderen. Dit neemt niet weg dat deze voorstellen wel goed aansluiten bij de vermindering van het aantal statenleden. Een en ander is echter onvoldoende reden om de dualisering van het provinciaal bestuur en de vermindering van het aantal statenleden inhoudelijk of procedureel aan elkaar te koppelen. Uiteraard zijn er wel diverse relaties aan te wijzen tussen beide onderwerpen. Zo zal de vermindering van het aantal statenleden evenals de dualisering een aanzet kunnen zijn tot een andere bestuurscultuur. Daarnaast is relevant dat het aantal statenleden, dat geen deel uitmaakt van gedeputeerde staten, door de dualisering feitelijk zal toenemen. Het wetsvoorstel dualisering provinciebestuur zal namelijk geen (verdere) beperking bevatten van het aantal statenleden.

Van belang is bovendien dat er tijdig duidelijkheid bestaat over het aantal te verkiezen statenleden voor de verkiezingen van provinciale staten van 2003. Ook in dat licht is het niet wenselijk te wachten met de behandeling van het wetsvoorstel tot vermindering van het aantal leden van provinciale staten en van gedeputeerde staten tot het wetsvoorstel dualisering provinciebestuur uw Kamer zal hebben bereikt.

3. Gevolgen van het voorstel voor de representativiteit

De leden van de CDA-fractie vroegen hoe de geringe bevoordeling van grote partijen door de regering wordt gewaardeerd in het licht van de waarde van representatie van alle geestesstromingen. Ook vroegen zij waarom het door kleinere partijen gedane appèl om de mogelijkheden voor een ander systeem van restzetelverdeling te onderzoeken niet wordt gehonoreerd. Zij vroegen ook naar de mening van de regering over hun stelling dat een gedurige zoektocht naar maximale representatie voor de hand zou liggen, indien het debat over het getalsmatige aspect van representatie niet wordt gevoerd. De leden van de GroenLinks-fractie vroegen of de kiesdeler, en daarmee de kiesdrempel wordt verhoogd. Ook vroegen zij wat de randvoorwaarde van representativiteit van provinciale staten en de Eerste Kamer is, waarmee de doorberekende varianten zich moeten verdragen. Zij vroegen of de regering het effect erkent dat door de verkleining van het aantal statenleden het aantal partijen dat de kiesdeler haalt, afneemt, waardoor ook minder partijen meedingen naar de restzetels, waarvan de verdeling weer voordelig uitpakt voor grote partijen. De leden van de fracties van de SGP en de ChristenUnie vroegen aan te geven in welke mate het voorliggende wetsvoorstel verschuivingen qua representativiteit op provinciaal niveau en op landelijk niveau (Eerste Kamer) tot gevolg zal hebben.

Het totale aantal statenleden wordt in de nu voorliggende variant verminderd van 760 leden nu tot 564 leden. In onderstaand schema is weergegeven in welke provincies er fracties zijn die als gevolg van het geamendeerde wetsvoorstel geen zetel meer zouden behalen op basis van de verkiezingsuitslag in 1999.

Provincie	Verdwijnde fracties uit PS bij de in het wetsvoorstel voorgestelde variant (39–55 leden)
Drenthe:	Drentse Ouderen Partij
Friesland:	FGF
Gelderland:	Leefbaar Gelderland/De Groenen
Limburg:	Nederland Mobiel
Noord-Holland	Nederland Mobiel
Zuid-Holland:	Nederland Mobiel

Het aantal verdwijnde eenmansfracties uit provinciale staten is ten opzichte van het oorspronkelijke wetsvoorstel kleiner. De gevolgen van de nu in het wetsvoorstel voorliggende variant op de samenstelling van provinciale staten zijn per provincie doorgerekend in bijlage 1 en de gevolgen op de samenstelling van de Eerste Kamer zijn doorgerekend in bijlage 2. De verdeling van de zetels in de Eerste Kamer op basis van de uitslag van de in 1999 gehouden verkiezing van provinciale staten is bij de in het wetsvoorstel voorgestelde variant als volgt:

Partij	Huidig zetel-aantal EK	Zetelaantal EK bij wetsvoorstel
VVD	19	20
CDA	20	20
PvdA	15	15
GroenLinks	8	8
D66	4	4
GPV/RPF	4	3
SGP	2	2
SP	2	2
OSF	1	1
OLG	0	0
NM-Unie55+	0	0

Het huidige aantal Eerste Kamerleden van de RPF/GPV-fractie op grond van de verkiezingsuitslag in 1999 is overigens groter dan het aantal Eerste Kamerleden dat deze fractie zou tellen indien alleen statenleden van de provinciale fracties van RPF en GPV op de RPF/GPV-fractie in de Eerste Kamer zouden hebben gestemd. Verondersteld mag worden dat ook statenleden van andere statenfracties dan RPF en GPV op de RPF/GPV-fractie in de Eerste Kamer hun stem hebben uitgebracht. Daarmee is in de doorrekening geen rekening gehouden. Niet uitgesloten is dat na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel vergelijkbaar stemgedrag door statenleden zich zal voordoen. Op basis van de verkiezingsuitslag van 1999 zou de GPV/RPF-fractie in de Eerste Kamer ook bij het huidige aantal statenleden 3 leden tellen, indien alleen statenleden van het GPV en de RPF op deze fractie zouden hebben gestemd. Per saldo is er derhalve geen verschil in samenstelling van de Eerste Kamer in de nu voorliggende variant met de huidige samenstelling op basis van de laatste verkiezingsuitslag. Opgemerkt zij nog dat de effecten op de samenstelling van de Eerste Kamer zo exact mogelijk zijn weergegeven. Het individuele stemgedrag van statenleden is echter – mede gelet op het geheime karakter van de stemming – niet volledig voorspelbaar. Daarnaast geldt dat voor een beperkt aantal kleinere fracties in provinciale staten niet met zekerheid is te zeggen op welke kandidaten in de Eerste Kamer zij hun stem hebben uitgebracht.

Op basis van de verkiezingsuitslagen van 1999 zouden derhalve in 6 provincies geen fracties uit provinciale staten verdwijnen en in 6 provincies 1 (eenmans)fractie. Dit beperkte effect van de vermindering van het aantal leden van provinciale staten is niet te voorkomen. Representativiteit betekent echter in geen enkel stelsel van representatieve democratie dat iedere groepering van enige omvang een zetel

verwerft in het vertegenwoordigend orgaan, laat staan dat ieder individu zijn opvattingen min of meer precies moet kunnen terugvinden onder de vertegenwoordigers. De op grond van dit wetsvoorstel voor een statenzetel benodigde aantallen stemmen acht ik zowel in absolute als in relatieve zin allerm minst onaanvaardbaar hoog. Ook bij de huidige aantallen statenleden en bij nog hogere aantallen zullen er stromingen zijn die onvoldoende stemmen behalen voor een zetel in provinciale staten. Waar het in het Nederlandse stelsel van evenredige vertegenwoordiging echter om gaat is, dat de afspiegeling van de samenleving in vertegenwoordigende organen niet in gevaar komt. Er zijn geen criteria aan te geven wanneer er sprake is van een onaanvaardbaar hoge drempel voor stromingen om vertegenwoordigd te worden. Een dergelijke drempel kan niet alleen in relatieve of alleen in absolute zin worden uitgedrukt. Ook vergelijkingen zijn moeilijk te maken. Zo is in relatieve zin voor een zetel in de Tweede Kamer slechts 1/150-ste deel van de stemmen benodigd, terwijl dat bijvoorbeeld voor een zetel in provinciale staten van de provincie Utrecht – als dit wetsvoorstel doorgang vindt 1/47-ste van de stemmen is. Daar staat tegenover dat men in absolute zin voor provinciale staten van Utrecht ongeveer 8000 gelijkgezinden moet vinden, terwijl voor de Tweede Kamer er bijna 60 000 stemmen benodigd zijn. In relatieve zin heeft een stroming dus wel eerder kans om vertegenwoordigd te worden in de Tweede Kamer dan in provinciale staten, in absolute zin is dat geenszins het geval. In de provincie Zuid-Holland zal men ingevolge het wetsvoorstel relatief 1/55-ste van de stemmen nodig hebben voor één zetel, absoluut echter ongeveer 19 000 stemmen.

Overigens kunnen – in tegenstelling tot de veronderstelling van de leden van de GroenLinks-fractie – ook partijen die minder stemmen behalen dan de kiesdeler voor een restzetel in aanmerking komen. De kiesdeler is derhalve niet gelijk aan een kiesdrempel. Het aantal partijen dat deelneemt aan de verdeling van de restzetels blijft door de vermindering van het aantal statenleden ongewijzigd.

In antwoord op de vraag van de leden van de CDA-fractie waarom ik de zaak van de aantallen niet gepolitiseerd wens te zien, merk ik op dat deze opmerking uit de nota naar aanleiding van het verslag betrekking heeft op het overlaten van de vaststelling van het zetelaantal aan provinciale staten zelf. De keuze om het aantal statenzetels niet aan provinciale staten zelf over te laten is gemaakt om politisering van de discussie over het aantal benodigde stemmen per zetel te voorkomen. Hoewel ook dan vaststaat wat het minimum aantal zetels moet zijn, zou toch in de discussie een rol kunnen gaan spelen welke politieke partijen eventueel geen deel meer uit zullen maken van provinciale staten. Het mogelijk maken van dergelijke discussies acht ik ongewenst.

De voorgestelde verkleining van de omvang van provinciale staten is naar mijn mening geen reden voor wijziging van het stelsel van de toedeling van restzetels. De Kiesraad heeft naar aanleiding van het wetsvoorstel hierover ook in die zin geadviseerd. Een discussie hierover zou naar mijn oordeel ook niet in het kader van dit wetsvoorstel moeten worden gevoerd. Ik zie ook meer in het algemeen geen redenen voor wijziging van de methode van restzeteltoedeling. Er zijn thans geen redenen voor een verdere verfijning van het systeem van evenredige vertegenwoordiging. De Kiesraad merkt in zijn advies van 23 mei 2000 over dit wetsvoorstel terecht op dat de geringe afwijking van de evenredigheid in mathematische zin die de geldende restzetelverdelingssystemen met zich brengen, geen reden is voor een ander standpunt. Ik voeg daaraan toe dat toedeling van restzetels nooit strikt evenredig kan zijn, juist omdat het om de verdeling van resten gaat. Voorts wijs ik erop dat de restzetelverdeling slechts een ondergeschikte rol vervult bij de toewijzing van zetels, omdat

het overgrote deel van de zetels wordt toegewezen aan de hand van het aantal behaalde volle zetels met behulp van de kiesdeler.

4. Provinciale taakomvang en schaalgrootte

De leden van de CDA-fractie vroegen aan te geven hoe ik de verhouding wens te zien tussen de door mij in recente documenten aangegeven opvatting over de rol van provincies en de voorstellen over kwantitatieve vermindering van het aantal functionarissen. Ook vroegen zij of niet eerst een heldere typering over de taakontwikkeling van de provincie dient voor te liggen alvorens over de uitwerking van aantallen fte's kan worden gesproken. De leden van de PvdA-fractie stelden dat het werk van de provincie abstracter en complexer is geworden en in omvang is toegenomen en vroegen of in verband daarmee juist niet een uitbreiding nodig is van het aantal statenleden om de democratische dimensie van het provinciaal bestuur uit de verf te laten komen. Zij wezen daarbij op het advies «Het bestuurlijk kraakbeen» van de Raad voor het openbaar bestuur. Ook vroegen zij nadere toelichting over de gevolgen van de vermindering van het aantal gedeputeerden in het licht van de verzwaring van de taken van het provinciaal bestuur.

Hoe de provinciale taakomvang zich in de (verdere) toekomst zal ontwikkelen, is uiteraard op geen enkel moment geheel voorspelbaar. Provincies zijn voorzover het de provinciale autonomie betreft zelf bevoegd de eigen taakomvang vast te stellen. Van belang is echter dat – ook bij een vergroting van het provinciale takenpakket – provincies een veel kleiner aantal taken behartigen dan grote gemeenten. Het grotere aantal leden van provinciale staten ten opzichte van de grootste gemeenteraden wordt ook bij een eventuele vergroting van de taakomvang derhalve niet gerechtvaardigd. Een vergroting van het aantal statenleden op grond van toegenomen taakomvang kan dan ook niet aan de orde zijn. De vraag van de leden van de PvdA-fractie of de in het advies «Het bestuurlijk kraakbeen» genoemde veranderende positie van de provincie aanleiding zou moeten zijn voor een vergroting van het aantal statenleden wordt in dit advies ontkennend beantwoord: De nadruk op de integreerrol van provincies vraagt om een meer controlerende rol van provinciale staten. Versterking van deze controlerende rol maakt het volgens de Raad voor het openbaar bestuur in dit advies juist mogelijk te werken met een geringer aantal statenleden.

De vermindering van het maximumaantal gedeputeerden heeft op dit moment feitelijk alleen gevolgen voor het aantal gedeputeerden in de provincies Limburg en Zuid-Holland, waar het college van gedeputeerde staten 8 gedeputeerden telt. Het maximumaantal voltijd gedeputeerden wordt ingevolge het wetsvoorstel op 7 gedeputeerden gesteld. Deze gevolgen zijn naar mijn mening beperkt. De aanleiding voor het amendement om het maximum op 7 te stellen was het rapport van de commissie Vernieuwingsimpuls Provinciale Democratie. Deze door het IPO ingestelde commissie heeft het IPO een verdere vermindering van het aantal gedeputeerden geadviseerd, omdat de oorspronkelijke door mij voorgestelde vermindering van het maximumaantal gedeputeerden naar haar mening niet in verhouding stond tot de vermindering van het aantal statenleden. Het IPO heeft dit advies overgenomen. Mede omdat het initiatief voor de verdere vermindering van het maximum-aantal gedeputeerden van het IPO komt, verwacht ik niet dat een andere taakomvang zou moeten leiden tot een vergroting van het maximumaantal gedeputeerden. Bij de bepaling van het aantal gedeputeerden spelen de politieke verhoudingen binnen provinciale staten en de gewenste politieke samenstelling van het college vaak een grotere rol dan de omvang van het takenpakket.

De leden van de fractie van GroenLinks wilden in dit verband weten wanneer een regeringsstandpunt met betrekking tot de wenselijke schaal van provincies tegemoet kan worden gezien. Het dagelijks bestuur van het IPO heeft onlangs besloten tot instelling van de adviescommissie «Regionaal bestuur in Nederland». Hiermee wil het IPO bereiken dat een vernieuwd perspectief wordt geschetst voor een effectief en democratisch regionaal bestuur in Nederland. Daarbij zal het schaalvraagstuk ongetwijfeld aan de orde komen. Naar verwachting zal de commissie haar advies in januari 2002 afronden. Het IPO gaat er van uit dat het advies wellicht de belangrijkste bouwsteen vormt voor de voorbereiding door het IPO van een standpunt in het kader van de kabinetsformatie, dat met de statenleden van de provincies zal worden besproken. Ik wacht vooralsnog met belangstelling het advies van de commissie en de standpuntbepaling daarover van de provincies af.

5. Sturen op hoofdlijnen

De leden van de CDA-fractie vroegen aan te geven wat verstaan wordt onder «besturen op hoofdlijnen», «bestuurskracht», en «slagvaardigheid» en hoe de relatie tussen deze kwalitatieve indicatoren moet worden gezien. Ook vroegen zij naar de betekenis van het woord «besturen» als dat in de toekomst meer aan gedeputeerde staten moet worden overgelaten. Zij wilden weten waaruit was afgeleid dat de huidige taakvervulling onvoldoende is en wat de aanleiding was voor de voorgestelde verkleining. Zij verzochten de onderbouwing mede te doen steunen op ervaringsgegevens en te differentiëren naar de verschillende typen functies die leden van gedeputeerde staten vervullen. Ook vroegen zij aan te geven hoe de aantallen gedeputeerden en statenleden zich verhouden tot mogelijke andere verklarende variabelen voor het als problematisch ervaren functioneren van provinciale organen. Evenals de leden van de GroenLinks-fractie vroegen zij naar de verhouding tussen oordeelsvorming op detailniveau tot oordeelsvorming op hoofdlijnen. Zij vroegen waaruit kan worden afgeleid dat provinciale staten zich onevenredig veel met details bezighouden en welke de daaraan toegeschreven ongewenste effecten zijn. Voorts vroegen zij of het niet zo is dat besturen op hoofdlijnen niet mogelijk is zonder professioneel inzicht in en selectievermogen ten aanzien van de relevantie van details in de materie die ter beoordeling voorligt. Ook stelden zij de vraag of bemoeienis met de details van de uitvoering niet dringend noodzakelijk is en of bovendien de representatie naar de burger niet kennis en zorg omtrent deelaspecten veronderstelt. De leden van de PvdA-fractie en de leden van de fracties van de SGP en de ChristenUnie vroegen naar het verband tussen sturen op hoofdlijnen en het verkleinen van statenfracties. De leden van de PvdA-fractie vroegen voorts, evenals het lid van de OSF-fractie, of aandacht voor de hoofdlijnen niet vooral een keuze is van de individuele volksvertegenwoordiger. Deze leden vroegen zich af of er bij een groter aantal volksvertegenwoordigers niet ook een grotere kans is dat leden van provinciale staten ertoe komen zich op de hoofdlijnen te richten in plaats van op de details en de controlerende activiteiten uit te leggen aan het electoraat. Zij vonden een nadere toelichting over de effecten van verkleinen, op niveau laten en vergroten van het aantal statenleden op zijn plaats. Ook vroegen deze leden om uitleg over de vermindering van het aantal statenleden voor de gewenste vergroting van de bestuurskracht. De leden van de GroenLinks-fractie vroegen of het benadrukken van de rol van volksvertegenwoordiger ertoe leidt dat een statenlid zich minder met details en meer met hoofdlijnen zal bezighouden. Ook vroegen zij om een uitleg waarom kleinere provinciale staten de provinciale politiek levendiger maken. De leden van de D66-fractie vroegen of vergroting van de bestuurskracht en sturen op hoofdlijnen niet eveneens een belangrijk argument voor dualisering is. Ook vroegen zij of in verband met het moeilijker worden

van de controlefunctie van provinciale staten een voor de hand liggende conclusie niet was dat de kwaliteit van de statenleden moet worden versterkt. Voorts vroegen zij of het ontstaan van kleinere fracties zou kunnen leiden tot nog gedetailleerdere behandeling van voorstellen, omdat in eenmansfracties niet met een fractiegenoot kan worden gediscussieerd over de politieke hoofdlijnen van het beleid. De leden van de fractie van de SGP en de ChristenUnie vroegen welk verband gezien wordt tussen sturen op hoofdlijnen en het verkleinen van statenfracties. Het lid van de OSF-fractie vroeg waarom de effectiviteit van provinciale staten zou kunnen toenemen bij verkleining van het aantal leden en of denkbaar is dat relatief vaker minder goed doordachte besluiten zullen worden genomen die minder draagvlak verwerven.

De gedachte dat een kleiner aantal statenleden bijdraagt aan het sturen op hoofdlijnen door provinciale staten is afkomstig uit provinciale kring. In 1997 hebben de heren Van Kemenade en Versteden voorgesteld het aantal statenleden te verminderen in het kader van slagvaardig middenbestuur en efficiënte en doorzichtige sturing op hoofdlijnen. Het algemeen bestuur van het IPO stelt in zijn advies naar aanleiding van het wetsvoorstel dat ten aanzien van het sturen op hoofdlijnen het verminderen van het aantal statenleden een aanzet in de gewenste richting kan geven. Hieruit kan worden afgeleid dat vele provinciebesturen van mening zijn dat op deze punten nog een kwaliteitsslag kan worden gemaakt en dat een kleiner aantal statenleden daaraan kan bijdragen. Dit neemt uiteraard niet weg dat ook andere factoren een rol spelen bij het al dan niet sturen op hoofdlijnen, zoals de beoogde dualisering, scholing, de inrichting van de werkzaamheden en opvattingen binnen de fracties.

Ook de Raad voor het openbaar bestuur heeft in een tweetal adviezen gesteld dat er een relatie bestaat tussen sturen op hoofdlijnen en vermindering van het aantal statenleden.

- In het advies «Tussen staat en electoraat» van oktober 1998 (p. 19 en 27) constateert de Raad dat professionele deskundigheid een belangrijk criterium is geworden bij de rekrutering van politieke ambtsdragers met een vertegenwoordigende functie. Het zijn veelal mensen met een ambtelijke achtergrond die professionele deskundigheid op specifieke beleidsterreinen in huis hebben. Dit leidt tot bemoeienis met politiek-bestuurlijke detailkwesties. De wetgevende macht raakt zodoende vervlochten met de bestuurlijke macht, waardoor zelden nog ruimte bestaat voor fundamentele keuzes. Dit heeft naar het oordeel van de Raad het belang van ideologische herkenbaarheid doen afnemen. Door meer op hoofdlijnen te sturen kunnen volksvertegenwoordigers naar de mening van de Raad meer afstand houden van bestuurders en zich meer als controleur dan als medebestuurder manifesteren, hetgeen de herkenbaarheid ten goede komt. Met een verkleining van vertegenwoordigende lichamen wordt naar de mening van de Raad de kans vergroot dat politici zich tot de hoofdlijnen beperken. Ook kan een afstemming van de omvang van vertegenwoordigende lichamen op de aard en omvang van hun takenpakketten ertoe bijdragen dat de effectiviteit van het openbaar bestuur wordt vergroot.
- Ook in het advies «Het bestuurlijk kraakbeen» van december 1999 wordt een meer controlerende rol van provinciale staten bepleit (par. 6.1). De groeiende nadruk op het integrerende karakter van de provinciale bestuurslaag en de centrale rol die dagelijks bestuurders innemen, vraagt om een meer controlerende rol van provinciale statenleden. Deze veranderende rol van provinciale staten maakt het mogelijk te werken met een kleiner aantal statenleden. Een kleiner aantal statenleden kan volgens de Raad bijdragen aan een grotere herkenbaarheid van de kandidaten.

In dit verband kan voorts gewezen worden op het rapport van de commissie «Vernieuwingsimpuls provinciale democratie» (commissie Bleker) van mei 2001. Het algemeen bestuur van het IPO heeft deze commissie ingesteld om advies uit te brengen over de vernieuwing van de provinciale politiek-bestuurlijke cultuur. Het doel daarvan is vergroting van de zichtbaarheid en herkenbaarheid van het provinciebestuur voor burgers, andere overheden en bedrijfsleven. De commissie schrijft in dit rapport dat in de praktijk blijkt dat statenleden niet functioneren als volksvertegenwoordigers die keuzes maken, het college vooraf normeren en achteraf controleren. In een rondgang langs de provincies is de commissie gebleken dat provincies dit ook zelf zo ervaren. De commissie is van mening dat het noodzakelijk is dat statenleden selectief zijn. Zij moeten op herkenbare en relevante – door politici zelf te bepalen – hoofdlijnen sturen en controleren. Ook het algemeen bestuur van het IPO ondersteunt in zijn standpunt naar aanleiding van het rapport van deze commissie de noodzaak tot het sturen op hoofdlijnen door statenleden mede in relatie tot de beoogde dualisering en versterking van de controlerende rol van provinciale staten. Het accent moet daarbij naar het oordeel van het IPO meer komen te liggen op externe oriëntatie in plaats van op het meebesturen.

Voor wat betreft de omschrijving van het sturen op hoofdlijnen sluit ik aan bij hetgeen hierover is gesteld in genoemd rapport van de commissie Vernieuwingsimpuls provinciale democratie. In paragraaf 3.2 van het rapport staat dat een grotere herkenbaarheid van provinciale politiek en provinciaal beleid sterk afhankelijk is van de wijze waarop de statenleden hun rol vervullen. In plaats van tot in details mee te willen besturen zullen ze zich veel meer moeten richten op hun kerntaken. De commissie omschrijft deze taken als: beleid initiëren, daarvoor kaders stellen en dat controleren. De commissie wijst op de noodzaak om selectief te zijn. Dit wil zeggen op relevante hoofdlijnen aansturen en controleren en zich niet te verliezen in bestuurlijke of ambtelijke details die voor het publiek niet interessant zijn. De politiek of politicus stelt uiteraard vast wat een hoofdlijn is. De motivatie voor die keuze moet naar de mening van de commissie niet liggen in het beleidsproces binnen het provinciehuis, zoals nu nog vaak het geval is, maar in een externe oriëntatie waarbij statenleden zich laten informeren door burgers en organisaties. De keuze ligt in de consequentie van het beleid voor de relevante achterban en de daarbij in het geding zijnde belangen. Bij deze beschrijving van de commissie sluit ik mij gaarne aan in antwoord op de vragen van de verschillende fracties over dit onderwerp. De maatschappelijke belangstelling voor de provinciale politiek kan met het sturen op hoofdlijnen gestimuleerd worden en de provinciale politiek kan worden verlevendigd. Indien provinciale staten meer op hoofdlijnen gaan sturen, kan dit bijdragen aan de slagvaardigheid en de bestuurskracht van de provinciale bestuurslaag. Zaken die niet als hoofdlijn worden beschouwd kunnen immers aan gedeputeerde staten worden overgelaten.

Sturen op hoofdlijnen houdt derhalve niet in dat details irrelevant worden. Uit de vele details zullen immers hoofdlijnen geselecteerd moeten worden en uit sommige details zal kunnen blijken of door provinciale staten vastgestelde kaders ook daadwerkelijk in de praktijk worden gebracht. Bij deze selectie is naar mijn mening geen professionele deskundigheid nodig op het gebied van relevante beleidsterreinen. Van belang is vanuit welke rolopvatting de statenleden met details omgaan: als medebestuurder of als controleur. Professionele deskundigheid op het specifieke beleidsterrein kan blijkens het advies van de Rob juist leiden tot de neiging tot meebesturen op detailniveau.

Dat provinciale staten bij een groter aantal statenleden ook meer geneigd zouden zijn zich tot de hoofdlijnen te beperken komt uit de diverse adviezen niet naar voren. Achtergrond van het voorstel is onder meer de omvang van provinciale staten meer in overeenstemming te brengen met de omvang van het provinciale takenpakket. Het provinciale takenpakket is in verhouding tot het gemeentelijk takenpakket veel kleiner, terwijl het gemiddeld aantal statenleden veel groter is dan het aantal raadsleden van de grootste gemeenten. De afstemming van de omvang van provinciale staten op de aard en omvang van het takenpakket draagt er dan ook toe bij dat de effectiviteit van het provinciaal bestuur wordt vergroot. Een vergroting van het aantal statenleden zou er naar verwachting juist toe leiden dat provinciale staten minder geneigd zijn hoofdlijnen te selecteren. Ik wijs erop dat ten gevolge van het onderhavige voorstel het gemiddeld aantal statenleden per provincie 47 leden zal bedragen. Op dit moment is dat aantal 63 leden. Ten opzichte van de grootste gemeenteraden is de gemiddelde omvang van provinciale staten ook dan derhalve geenszins te klein. Kwaliteitsverbetering van provinciale staten moet dan ook niet in een groot aantal volksvertegenwoordigers gezocht worden, maar meer in zaken als scholing en training, het stimuleren van een andere cultuur en werkwijze, waarover de commissie Bleker aanbevelingen heeft gedaan, en de voorgenomen dualisering van het provinciebestuur.

6. Gevolgen voor de werkbelasting van statenleden

De leden van de CDA-fractie informeerden welke tijdbestedingsnorm van statenleden uit een oogpunt van efficiëntie naar mijn mening ideaal is. De leden van de fracties van GroenLinks en D66 vroegen zich af of een verschuiving van de rol van statenleden van (mede-)bestuurder naar volksvertegenwoordiger leidt tot een taakverlichting en een geringer aantal te besteden uren. Ook vroegen de leden van de fractie van GroenLinks of er geen relatie dient te bestaan tussen wat feitelijk gegroeid is als tijdbesteding en de normen die daarvoor bedacht zijn op grond waarvan de vergoeding ooit is vastgesteld. De leden van de fracties van de SGP en de ChristenUnie vroegen of op grond van argumenten kan worden betoogd dat de werkbelasting per statenlid en -fractie in de nabije toekomst zal afnemen of dat juist een uitbreiding van de werklast is beoogd.

De werkbelasting van provinciale staten is naar mijn mening niet zozeer afhankelijk van het aantal leden als wel van de hoeveelheid actuele onderwerpen binnen de provincie. Dit kan dan ook per provincie en per jaar verschillen. Een vaste norm is daarvoor dan ook niet aan te geven. Daarnaast hebben statenleden zelf invloed op hun werkbelasting. Statenleden kunnen ervoor kiezen meer of minder tijd te besteden aan het statenlidmaatschap. Zoals reeds eerder gesteld is het in dit kader ook van belang dat leden van provinciale staten selectief zijn teneinde hoofdlijnen vast te kunnen stellen. Voorts wijs ik nog op de mogelijkheden van provincies om zelf regelingen te treffen met betrekking tot fractieondersteuning.

De door de leden van de fracties van GroenLinks en D66 bedoelde taakverschuiving van provinciale staten is vooral kwalitatief van aard in die zin dat de (mede-)bestuurlijke functie van provinciale staten goeddeels zal worden overgeheveld naar gedeputeerde staten, terwijl hun kadertellende, controlerende en vertegenwoordigende functie wordt versterkt. De veronderstelling is gewettigd dat met name voor sterk bestuurlijk ingestelde statenleden deze taakverschuiving tot enige tijds winst zal leiden. Een toeneming van de werklast is niet beoogd. Het is echter enigszins speculatief om hierover voor alle statenleden geldende

uitspraken te doen. In algemene zin kan echter wel worden gesteld dat de huidige – relatief grote – omvang van provinciale staten bestuurlijk gerichte detailbemoeienis in de hand werkt. In het voorontwerp van wet dualisering gemeentebestuur is daarnaast voorzien in een wettelijk recht van de raad op ambtelijke bijstand en recht op fractie-ondersteuning. In het wetsvoorstel dualisering provinciebestuur zal ook voor provinciale staten in dergelijke rechten worden voorzien.

Het voorstel is derhalve geen reden de vergoeding voor de werkzaamheden te verhogen. Dat zou betekenen dat minder statenleden meer tijd zouden besteden aan het statenlidmaatschap, waardoor het lidmaatschap van provinciale staten mogelijk als hoofdfunctie gezien gaat worden. Het is echter uitdrukkelijk de bedoeling van de regering dat het statenlidmaatschap een part-time functie blijft.

De leden van de CDA-fractie voegen of er aanleiding is voor een evaluatie van nevenfuncties van statenleden, waarbij het statenlidmaatschap wordt gecombineerd met de functies van raadslid, gemeenteambtenaar, waterschapsbestuurder, burgemeester en medewerker van een door de provincie gesubsidieerde instelling. Ik zie op dit moment geen aanleiding voor een evaluatie van nevenfuncties van statenleden. Artikel 13 van de Provinciewet geeft een regeling inzake functies die niet verenigbaar zijn met het statenlidmaatschap. Ook in andere wettelijke regelingen kunnen incompatibiliteiten worden aangetroffen met het lidmaatschap van provinciale staten, die voortvloeien vanuit de eisen die aan andere ambten dienen te worden gesteld. Leden van provinciale staten zijn verplicht openbaar te maken welke andere functies zij vervullen. De door deze leden genoemde nevenfuncties zijn naar mijn mening in tegenstelling tot de functies genoemd in artikel 13 van de Provinciewet niet onverenigbaar met het statenlidmaatschap. Indien in incidentele gevallen sprake is van belangenverstremming geven artikel 15 en artikel 28 van de Provinciewet voldoende waarborgen voor onpartijdige besluitvorming door provinciale staten. In samenwerking met VNG en IPO is een handreiking integriteit samengesteld ten behoeve van raads- en statenleden, waarin tevens aandacht wordt besteed aan het vervullen van nevenfuncties en waarbij handreikingen worden gedaan om belangenverstremming te voorkomen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K. G. de Vries

Zeeland

Inwoners: 369 900
 Kiesgerechtigden: 280 000
 Opkomst: 134 525
 Kiesdeler: 3449

	Stemmen		Gem.per zetel +1		Gem. aantal stemmen bij toewijzing van volgende restzetel		Totaal	PS'99	Verschil
VVD	27 623	8,01	8	3 069		2 762	9	10	- 1
CDA	27 212	7,89	7	3 402	3 024		9	10	- 1
PvdA	23 585	6,84	6	3 369		2 948	7	8	- 1
SGP	18 032	5,23	5	3 005			5	7	- 2
D66	5 248	1,52	1	2 624			1	1	0
GI/Delta									
Anders	11 310	3,28	3	2 828			3	4	- 1
RPF/GPV	8 358	2,42	2	2 786			2	3	- 1
ZVV	10 813	3,13	3	2 703			3	4	- 1
		39	35				39	47	

Drenthe

Inwoners: 464 700
 Kiesgerechtigden: 307 000
 Opkomst: 186 644
 Kiesdeler: 4552

	Stemmen		Gem.per zetel +1		Gem. aantal stemmen bij toewijzing van volgende restzetel		Totaal	PS'99	Verschil
PvdA	53 611	11,78	11	4 468		4 124	12	15	- 3
VVD	40 394	8,87	8	4 488	4 039		9	11	- 2
CDA	38 326	8,42	8	4 258		3 833	9	10	- 1
D66	12 655	2,78	2	4 218		3 164	3	3	0
GPV/RPF	10 733	2,36	2	3 578			2	3	- 1
GroenLinks	16 688	3,67	3	4 172			4	5	1
OPD	10 503	2,31	2	3 501			2	3	- 1
Drentse Ouderen Partij	3 734	0,82	0	3 734			0	1	- 1
		41	36				41	51	

Flevoland

Inwoners: 306 750
 Kiesgerechtigden: 213 500
 Opkomst: 91 252
 Kiesdeler: 2340

	Stemmen		Gem.per zetel +1		Gem. aantal stemmen bij toewijzing van volgende restzetel		Totaal	PS'99	Verschil
VVD	27 071	11,57	11	2 256		2 082	13	14	- 1
CDA	16 206	6,93	6	2 315	2 026		7	10	- 3
PvdA	16 071	6,87	6	2 296		2 009	7	8	- 1
D66	6 395	2,73	2	2 132		1 599	3	3	0
RPF/GPV	7 707	3,29	3	1 927			3	4	- 1

¹ De inwonertallen zijn gelet op artikel 1, tweede lid, van de Provinciewet de aantallen van 1 januari 1998 (CBS) m.u.v. Flevoland. Bij deze provincie is uitgegaan van 1 januari 1999. De kiesdeler is afgerond op hele getallen.

	Stemmen		Gem.per zetel +1	Gem. aantal stemmen bij toewijzing van volgende restzetel	Totaal	PS'99	Verschil
AOV/Unie							
55+/Sen.2000	2 736	1,17	1	1 368	1	1	0
GroenLinks	10 185	4,35	4	2 037	4	5	1
SGP	3 545	1,52	1	1 773	1	2	- 1
		39	34		39	47	

Friesland

Inwoners: 618 100
 Kiesgerechtigden: 483 000
 Opkomst: 254 260
 Kiesdeler: 5913

	Stemmen		Gem.per zetel +1	Gem. aantal stemmen bij toewijzing van volgende restzetel	Totaal	PS'99	Verschil
CDA	77 811	13,16	13	5 558	5 187	14	18
PvdA	64 010	10,83	10	5 819	5 334	12	14
VVD	40 122	6,79	6	5 732	5 015	7	9
FNP	21 321	3,60	3	5 330		3	4
D66	8 550	1,45	1	4 275		1	1
GroenLinks	22 266	3,77	3	5 567	4 453	4	5
RPF/SGP	9 367	1,58	1	4 684		1	21
FGF	5 272	0,89	0	5 272		0	1
GPV	5 541	0,94	0	5 541	2 771	1	1
		43	37			43	55

Gelderland

Inwoners: 1 895 700
 Kiesgerechtigden: 1 450 000
 Opkomst: 677 734
 Kiesdeler: 12 787

	Stemmen		Gem.per zetel +1	Gem. aantal stemmen bij toewijzing van volgende restzetel	Totaal	PS'99	Verschil
VVD	154 495	12,08	12	11 884	11 035	13	18
CDA	167 315	13,08	13	11 951	11 154	14	19
PvdA	125 579	9,82	9	12 558	11 416	10	14
D66	37 510	2,93	2	12 503	9 378	3	4
RPF/GPV	40 423	3,16	3	10 106		3	52
SGP	36 551	2,86	2	12 184	9 138	3	4
GroenLinks	64 459	5,04	5	10 743		5	7
PNG	11 630	0,91	0	11 630	5 815	1	1
SP	20 262	1,58	1	10 131		1	2
Leefbaar Gelderland/ De Groenen	8 665	0,68	0	8 665		0	1
		53	47			53	75

Groningen

Inwoners: 558 000

Kiesgerechtigden: 440 000

Opkomst: 226 398

Kiesdeler: 5265

	Stemmen		Gem.per zetel +1	Gem. aantal stemmen bij toewijzing van volgende restzetel			Totaal	PS'99	Vershil
PvdA	66 704	12,67	12	5 131	4 765	4 447	14	17	3
VVD	41 121	7,81	7	5 140	4 569		8	11	3
CDA	43 173	8,20	8	4 797		4 317	9	11	2
D66	11 916	2,26	2	3 972			2	3	1
GPV	14 163	2,69	2	4 721		3 541	3	4	1
GroenLinks	25 537	4,85	4	5 107	4 256		5	6	-1
SP	7 563	1,44	1	3 782			1	2	1
RPF/SGP	5 970	1,13	1	2 985			1	1	0
		43	37				43	55	

Limburg

Inwoners: 1 137 900

Kiesgerechtigden: 904 000

Opkomst: 384 098

Kiesdeler: 8172

	Stemmen		Gem.per zetel +1	Gem. aantal stemmen bij toewijzing van volgende restzetel			Totaal	PS'99	Vershil
CDA	131 191	16,05	16	7 717		7 288	17	23	-6
VVD	72 235	8,84	8	8 026	7 224		9	12	-3
PvdA	59 301	7,26	7	7 413		6 589	8	10	-2
PNL	34 642	4,24	4	6 928			4	6	-2
D66	19 033	2,33	2	6 344			2	3	-1
GroenLinks	31 137	3,81	3	7 784	6 227		4	5	1
OU55/SOL	8 050	0,99	0	8 050	4 025		1	1	0
SP	16 417	2,01	2	5 472			2	2	0
Nederland Mobiel	7 319	0,90	0	7 319			0	1	-1
		47	42				47	63	

Noord-Brabant

Inwoners: 2 319 300

Kiesgerechtigden: 1 730 000

Opkomst: 802 963

Kiesdeler: 14 599

	Stemmen		Gem.per zetel +1	Gem. aantal stemmen bij toewijzing van volgende restzetel			Totaal	PS'99	Vershil
CDA	269 057	18,43	18	14 161		13 453	19	28	-4
VVD	188 052	12,88	12	14 466	13 432		13	19	-2
PvdA	137 393	9,41	9	13 739			9	14	-1
D66	46 302	3,17	3	11 576			3	4	0
AOV/Unie55+/Senioren2000	17 387	1,19	1	8 694			1	1	0
GroenLinks	69 477	4,76	4	13 895		11 580	5	7	1
SP	43 355	2,97	2	14 452	10 839		3	4	0
Fed. Brabantse Onafh. Fracties	14 310	0,98	0	14 310	7 155		1	1	0
SGP/GPV/RPF	14 206	0,97	0	14 206		7 103	1	1	0
		55	49				55	79	

Noord-Holland

Inwoners: 2 486 100

Kiesgerechtigden: 1 818 600

Opkomst: 773 574

Kiesdeler: 14 065

	Stemmen		Gem.per zetel +1	Gem. aantal stemmen bij toewijzing van volgende restzetel	Totaal	PS'99	Verschil		
VVD	224 966	15,99	15	14 060	13 233	12 498	17	24	7
PvdA	152 181	10,82	10	13 835	12 682		11	16	5
CDA	130 457	9,28	9	13 046		11 860	10	14	4
D66	54 829	3,90	3	13 707		10 966	4	5	1
GroenLinks	110 241	7,84	7	13 780	12 249		8	12	- 4
AOV/ OuderenUnie									
55+	20 955	1,49	1	10 478			1	2	- 1
RPF/GPV/ SGP	19 814	1,41	1	9 907			1	2	- 1
SP	25 419	1,81	1	12 710		8 473	2	2	0
NH Anders/ De Groenen	17 599	1,25	1	8 800			1	1	0
Nederland Mobiel	11 729	0,83	0	11 729			0	1	- 1
		55	48				55	79	

Overijssel

Inwoners: 1 063 500

Kiesgerechtigden: 800 000

Opkomst: 402 898

Kiesdeler: 8572

	Stemmen		Gem.per zetel +1	Gem. aantal stemmen bij toewijzing van volgende restzetel	Totaal	PS'99	Verschil		
CDA	135 336	15,79	15	8 495	7 961	7 519	17	22	5
VVD	71 409	8,33	8	7 934		7 141	9	12	3
PvdA	74 323	8,67	8	8 258		7 432	9	12	3
D66	16 925	1,97	1	8 463	5 642		2	2	0
RPF	19 803	2,31	2	6 601			2	3	1
GPV	16 762	1,96	1	8 381			2	3	1
GroenLinks	33 419	3,90	3	8 355		6 684	4	5	- 1
SGP	13 552	1,58	1	6 776			1	2	1
SP	11 179	1,30	1	5 590			1	2	1
		47	40				47	63	

Utrecht

Inwoners: 1 088 600

Kiesgerechtigden: 812 212

Opkomst: 388 866

Kiesdeler: 8274

	Stemmen		Gem.per zetel +1		Gem. aantal stemmen bij toewijzing van volgende restzetel		Totaal	PS'99	Vershil
VVD	103 155	12,47	12	7 935	7 368	6 068	14	18	- 4
CDA	76 443	9,24	9	7 644	6 949		10	13	- 3
PvdA	56 850	6,87	6	8 121	7 106		7	10	- 3
D66	28 789	3,48	3	7 197			3	5	- 2
GroenLinks	51 076	6,17	6	7 297			6	8	2
RPF/GPV	27 277	3,30	3	6 819			3	4	- 1
SGP	15 210	1,84	1	7 605	5 070		2	2	0
SP	12 085	1,46	1	6 043			1	2	- 1
de Inwoners-partijen	7 555	0,91	0	7 555		3 778	1	1	0
		47	41				47	63	

Zuid-Holland

Inwoners: 3 359 000

Kiesgerechtigden: 2 350 000

Opkomst: 1 047 763

Kiesdeler: 19 050

	Stemmen		Gem.per zetel +1		Gem. aantal stemmen bij toewijzing van volgende restzetel		Totaal	PS'99	Vershil
VVD	284 319	14,92	14	18 955	17 770	16 725	16	24	- 5
CDA	195 846	10,28	10	17 804	16 321		11	16	- 3
PvdA	189 670	9,96	9	18 967	17 243	15 806	11	16	- 4
D66	68 110	3,58	3	17 028			3	5	- 1
SGP	55 935	2,94	2	18 645	13 984		3	5	- 2
RPF/GPV	53 684	2,82	2	17 895	13 421		3	4	- 1
SP	39 020	2,05	2	13 007			2	3	- 1
GroenLinks	97 450	5,12	5	16 242			5	8	- 2
Nederland Mobiel	13 715	0,91	0	13 715			0	1	- 1
Onafhankelijken ZH	23 152	1,22	1	11 576			1	1	0
		55	48				55	83	

Zeeland

Inwoners 370 334

Stemwaarde 95

	Zetels	VVD	CDA	PvdA	GL	D66	GPV/ RPF	SGP	SP	OLG	OSF	NM- Unie55+
VVD	9	855										
CDA	9		855									
PvdA	7			665								
SGP	5							475				
D66	1					95						
GI/Delta												
Anders	3				285							
RPF/GPV	2						190					
ZVV	3										285	
	39											

Drenthe

Inwoners 466 695

Stemwaarde 114

	Zetels	VVD	CDA	PvdA	GL	D66	GPV/ RPF	SGP	SP	OLG	OSF	NM- Unie55+
PvdA	12			1 368								
VVD	9	1 026										
CDA	9		1 026									
D66	3					342						
GPV/RPF	2						228					
GroenLinks	4				456							
OPD	2										228	
	41											

Flevoland

Inwoners 306 750

Stemwaarde 79

	Zetels	VVD	CDA	PvdA	GL	D66	GPV/ RPF	SGP	SP	OLG	OSF	NM- Unie55+
VVD	13	1 027										
CDA	7		553									
PvdA	7			553								
D66	3					237						
RPF/GPV	3						237					
AOV/Unie												
55+/Sen.2000	1											79
GroenLinks	4				316							
SGP	1							79				
	39											

Friesland

Inwoners 620 940

Stemwaarde 144

	Zetels	VVD	CDA	PvdA	GL	D66	GPV/ RPF	SGP	SP	OLG	OSF	NM- Unie55+
CDA	14		2 016									
PvdA	12			1 728								
VVD	7	1 008										
FNP	3										432	
D66	1					144						
GroenLinks	4				576							
RPF/SGP	1						144					
GPV	1						144					
	43											

Gelderland

Inwoners 1 906 099

Stemwaarde 360

	Zetels	VVD	CDA	PvdA	GL	D66	GPV/ RPF	SGP	SP	OLG	OSF	NM- Unie55+
VVD	13	4 680										
CDA	14		5 040									
PvdA	10			3 600								
D66	3					1 080						
RPF/GPV	3						1 080					
SGP	3							1 080				
GroenLinks	5				1 800							
PNG	1										360	
SP	1								360			
	53											

Groningen

Inwoners 559 715

Stemwaarde 130

	Zetels	VVD	CDA	PvdA	GL	D66	GPV/ RPF	SGP	SP	OLG	OSF	NM- Unie55+
PvdA	14			1 820								
VVD	8	1 040										
CDA	9		1 170									
D66	2					260						
GPV	3						390					
GroenLinks	5				650							
SP	1								130			
RPF/SGP	1						130					
	43											

Limburg

Inwoners 1 138 846

Stemwaarde 242

	Zetels	VVD	CDA	PvdA	GL	D66	GPV/ RPF	SGP	SP	OLG	OSF	NM- Unie55+
CDA	17		4 114									
VVD	9	2 178										
PvdA	8			1 936								
PNL	4										968	
D66	2					484						
GroenLinks	4				968							
OU55/SOL	1											242
SP	2								484			
Nederland												
Mobiel	0											0
	47											

Noord-Brabant

Inwoners 2 336 867

Stemwaarde 425

	Zetels	VVD	CDA	PvdA	GL	D66	GPV/ RPF	SGP	SP	OLG	OSF	NM- Unie55+
CDA	19		8 075									
VVD	13	5 525										
PvdA	9			3 825								
D66	3					1 275						
Fed. Brabantse Onafh. Fracties	1									425		
GroenLinks	5				2 125							
SP	3								1 275			
AOV/Unie55+/ Senioren2000	1										425	
SGP/GPV/RPF	1						425					
	55											

Noord-Holland

Inwoners 2 501 274

Stemwaarde 455

	Zetels	VVD	CDA	PvdA	GL	D66	GPV/ RPF	SGP	SP	OLG	OSF	NM- Unie55+
VVD	17	7 735										
PvdA	11			5 005								
CDA	10		4 550									
D66	4					1 820						
GroenLinks	8				3 640							
AOV/ OuderenUnie 55+	1											455
RPF/GPV/SGP	1						455					
SP	2								910			
NH Anders/De Groenen	1										455	
Nederland												
Mobiel	0											0
	55											

Overijssel

Inwoners 1 070 189

Stemwaarde 228

	Zetels	VVD	CDA	PvdA	GL	D66	GPV/ RPF	SGP	SP	OLG	OSF	NM- Unie55+
CDA	17		3 876									
VVD	9	2 052										
PvdA	9			2 052								
D66	2					456						
RPF	2						456					
GPV	2						456					
GroenLinks	4				912							
SGP	1							228				
SP	1								228			
	47											

Utrecht

Inwoners 1 098 470

Stemwaarde 234

	Zetels	VVD	CDA	PvdA	GL	D66	GPV/ RPF	SGP	SP	OLG	OSF	NM- Unie55+
VVD	14	3 276										
CDA	10		2 340									
PvdA	7			1 638								
D66	3					702						
GroenLinks	6				1 404							
RPF/GPV	3						702					
SGP	2							468				
SP	1								234			
de Inwoners- partijen	1											234
	47											

Zuid-Holland

Inwoners 3 376 137

Stemwaarde 614

	Zetels	VVD	CDA	PvdA	GL	D66	GPV/ RPF	SGP	SP	OLG	OSF	NM- Unie55+
VVD	16	9 824										
CDA	11		6 754									
PvdA	11			6 754								
D66	3					1 842						
SGP	3							1 842				
RPF/GPV	3						1 842					
SP	2								1 228			
GroenLinks	5				3 070							
Onafhankelij- ken ZH	1											614
	55											

Totaal aantal uitgebrachte stemmen 157 580
Kiesdeler 2101

	VVD	CDA	PvdA	GL	D66	GPV/ RPF	SGP	SP	OLG	OSF	NM- Unie55+
Aantal stemmen	40 226	40 369	30 944	16 202	8 737	6 879	4 172	4 849	848	3 153	1 201
	19,15	19,21	14,73	7,71	4,16	3,27	1,99	2,31	0,40	1,50	0,57
	19	19	14	7	4	3	1	2	0	1	0
Gem. per zetel +1	2 011	2 018	2 063	2 025	1 747	1 720	2 086	1 616	848	1 577	1 201
Restzetel 1							1 391				
Restzetel 2			1 934								
Restzetel 3				1 800							
Restzetel 4		1 922									
Restzetel 5	1 916										
Totaal	20	20	15	8	4	3	2	2	0	1	0
EK'99	19	20	15	8	4	4	2	2	0	1	0